

teda len opakovaním toho, čo už iní napísali, ale je celostným i syntetickým spracovaním podstatných problémov, ktoré sa týkajú správneho chápania jedinečnosti a všeobecnosti (katolicity) Cirkvi a dôležitosti úlohy nekresťanských náboženstiev v dosahovaní spásy. Môžeme povedať, že aj to je veľmi dôležitý krok v chápaní tejto problematiky, a to aj napriek tomu, že toto dielo treba chápať ako subjektívny pokus osobnej interpretácie.

Andrej Filipek SJ
TF TU

MAREK Šmíd:

APOŠTOLSKÝ NUNCIUS
V PRAZE: VÝZNAMNÝ FAKTOR
V ČESKOSLOVENSKO-VATIKÁNSKÝCH
VZTAZÍCH V LETECH 1920–1950

(Brno: Centrum pro studium
demokracie a kultury, 2015, 543 s.,
ISBN 9978-80-7325-362-2)

Budiž rečeno hneď na počátku, že recenzovaná kniha je v rámci ohľadů výjimečná. Postupem času jako bychom se smířili s tím, že k „velkým“ církevním dějinám českých zemí 20. století už vlastně nemáme říci co nového. Že možná můžeme posunout tu či onu

interpretaci, nepatrně zpřesnit poznání o nějaké konkrétnosti, ale že nic moc nového se již dozvědět nemůžeme. Řešením pak je větší cestou mikrohistorická, která jde v mnoha aspektech do hloubky a v řadě dalších problematizuje „obecné“, „generální“ teorie a výklady.

Marek Šmíd ve své knize *Apoštolský nuncius v Praze* ukázal, že to ale není cesta jediná, resp. ukázal, jak nemoudrá byla rezignace na historický výzkum na celostátní úrovni. Ukázal, že i zde existují rozsáhlé, dosud neprobádané či málo probádané archivy, které poskytují řadu dosud neznámých informací, faktů, souvislostí pro poznání důležitého výseku církevních dějin naší země v první polovině 20. století. Jakkoli hlavní těžiště odborného zájmu knihy spočívá ve vztazích církve a státu, archivní zdroje otevírají zajímavé otázky ohledně vnitrocírkevního života, kondice diecézí, farností, řeholí apod.

Jako základní matrice pro strukturování výzkumné materie Šmídovi slouží postavy čtyř papežských (inter)nunciů – Clement Micara (nunciem v Československu 1920–1923), Francesco Marmaggi (1923–1928), Pietro Ciriaci (1928–1934), Saverio Ritter (1935–1939, 1945–1950). Vedle obligátního úvodu a závěru, doplněného

o bohaté přílohy, které ve stylu klasika českého historiografického výzkumu církevních dějin začátku 20. století Pavla Marka přinášejí mj. prepisy podstatných pramených zdrojů, je kniha rozdělena na čtyři hlavní kapitoly: osobnost apoštolského nuncia a jeho první diplomatické kroky v Československu, činnost nunciů v Československu, apoštolská nunciatura a nunciovy absence z Prahy. Každá z kapitol, někdy i podkapitol, je (vedle dalších členění) fakticky vnitřně strukturována vždy podle jednotlivých nunciů. To autorovi umožnilo skutečně systematicky popsat snad každý významnější aspekt spojený s životem a působením papežských vyslanců v meziválečném a krátce i poválečném Československu. Na druhou stranu – jelikož právě tato důsledná systematická vede k občasnému opakování a problematickému provazování jednotlivých částí textu – čtenář může mít občas pocit, že se daná informace opakuje či jen obtížně navazuje na čtené jinde.

Přes tuto mírnou výtku si je autor recenze vědom, že by šlo jen obtížně strukturovat text vhodněji, když se M. Šmíd rozhodl pro všeobšáhlu syntézu tohoto tématu. Dozvídáme se tak nejen o okolnostech počátku vatikánské mise v Československu po vzniku

republiky, o nástupech a ukončení mise všech nunciů, nejen o jejich jazykovém vybavení, politických a vnitrocírkevních ingerencích, o vytváření spojenectví, či naopak napětích s reprezentanty československého episkopátu, nejen o jejich úloze (a vnímání) ve velkých událostech typu Marmaggiho aféry, svatováclavského milénia či eucharistického kongresu, nejen o jejich postojích k ožehavé národnostní otázce či vlivu při rezignaci pražského arcibiskupa Františka Kordače, ale i o problémech působení nunciatury v budově pražského arcibiskupství a následné koupi a úpravě samostatného paláce, o personálním obsazení nunciatury, o každodenním (i finančním) chodu úřadu. V tomto ohledu se M. Šmíd ocitl nikoli svou vinou v obtížné situaci. Jelikož se tématu fungování nunciatury či některým dalším aspektům až dosud nedostalo zasloužené pozornosti, takže v této oblasti je nutné pro vyvození obecnějších závěrů být až detailně podrobný. Tento smysl pro detail pak občas může čtenáře až zahltit. Syntetický charakter jiných částí se tak ocitá na obdobné úrovni s podrobnou studií.

Kniha pracuje s úctyhodným fundem nejenom primárních – v čemž spočívá její hlavní přednost –, ale i sekundárních zdrojů. Autor probádal nejen fondy

v českých archivech Ministerstva zahraničních věcí ČR, Kanceláře prezidenta republiky, Národního archivu apod., ale i v Rakouském státním archivu ve Vídni a především v Historickém vatikánském archivu v Římě. Nepomíjí snad žádný významný či méně významný zdroj – ať již v podobě edicí pramenů či dobových i sou-

časných historiografických pojednání o tématu.

Souhrnně lze knihu čtenářům jednoznačně doporučit – jde o poctivou historickou práci, kterou nebude moci pominout nikdo, kdo se vážně zabývá situací katolicismu v Československu nejen za tzv. První republiky.

Stanislav Balík
Katedra politologie FSS MU